

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De natura contritionis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

P R A X I S F O R J
P O E N I T E N T I A L I S P A R S
S E C V N D A:
D E A C T I O N I B V S, I N Q V I B V S
C O N S I S T I T S A L V T A R I S V S V S S A C R A M E N -
T I P O E N I T E N T I Æ.

Auctore P. VALERIO REGINALDO Burgundo Sequazo, è Societate IESV.

P R Æ F A T I O

VT Penitentia Sacramento commune est cum ceteris nouæ legis Sacramentis (excepto Eucharistia Sacramento) quod in usu consistat, sic eidem peculiare est ac proprium, ut consistat in usu habente formam iudicij, quod ipsius minister tanquam Iudex exerceat in Penitentem tanquam reum, quando hic illi se offert corde contritus, proprioque ore de peccatis, quorum reus est, accusans semetipsum, paratus opere implere satisfactionem sibi imponendam. Offert, inquam, se ut iuxta Christi institutionem absolatur, in remissionem eorumdem peccatorum. Sicque actiones nobis ad explicandum proposita, tanquam ea in quibus Sacramenti Penitentia usus consistit, ista sunt: Penitentis quidem, tum contritio cordis, tum confessio oris, tum etiam satisfactio operis. Confessarius verò, absolutio à peccatis eidem Penitenti impertienda. Cuius absolutionis usus, sicut coniunctum esse oportet usum absolutionis ab excommunicatione, ita illius explicationem conuenit esse coniunctam: presertim cum facile Confessarius exponatur periculo committeudi sacrilegium, perperam absoluedo Sacramentaliter, si absoluedo ab excommunicatione procedas temerè ac sine debita scientia. Ratione cuius periculi subimenda est porro explicatio restitutionis: eo quod oporteat ipsam passim comitari satisfactionem Sacramentalem, atque adeo notam esse Confessario, ad vitandum periculum Sacramentaliter absoluedi indispotum. Sicigitur pars hac completi debet sex libros, 1. de contritione 2. de confessione 3. de satisfactione cum sua appendice de indulgentiis. 4. de Sacramentali absolutione. 5. de absolutione ab excommunicatione, nonnullis que aliis, qua de excommunicatione Confessarius habere debet cognita, ad cauendum periculum perperam absoluedi sacramentaliter, & 6. de restitutione tanquam satisfactionis Sacramentalis comite: ac necessaria cognitu ad illud idem periculum vitandum.

L I B E R P R I M V S,

A C O P E R I S T O -
T I V S Q V I N T V S D E C O N -
T R I T I O N E A D S A L V T A R E M
S A C R A M E N T I P O E N I T E N T I Æ
v s u m s p e c t a n t e.

DE contritione, prout spectat ad salutarem Sacramenti Penitentia usum, explicanda occurrunt, 1. illius natura 2. necessitas ipsius exercenda. 3. Quæ concurrere oportet ad illius exercitium, quoad detestationem quam in sua natura includit 4. Modus eiusdem detestationis exercenda. 5. Modus exercendi propositum emendationis, quod illa adhuc in se includit. & 6. Defectus contritionis, per quos ea reddit penitentia Sacramentum inualidum. Vnde liber hic sex capita continebit: quibus singulis quodque prædictorum explicabitur. Alia verò quæ huc quoque spectare videntur, iam tradita sunt in prima parte li. 2. cap. 5.

C A P V T I.

De natura contritionis.

S V M M A R I V M.

1. Contritio est voluntatis actus, & quis.

2. Dolor sine voluntatis, siue appetitus sentientis non est de essentia contritionis, sed est tantum illius effectus.
3. Detestatio, quæ contritionem sacramentalem constituit, debet esse actualis.
4. Quando contritio virtualis sufficere possit ad remissionem peccati mortalis.
5. Ad peccatorum inculpabiliter oblatorum remissionem sufficit contritio virtualis.
6. Ratio nominum contritionis, compunctionis, scissionis cordis & penitentia.
7. Ad naturam contritionis cum detestatione præteritorum peccatorum pertinet propositum non peccandi de cætero.
8. Quod, an actualis esse debeat, versatur in controversia.
9. Debere esse colligitur ex sacraliter, & Conciliis.
10. Idem docetur ratione à simili.

Conuenit inter Catholicos, contritionem consistere in aliquo voluntatis actu, quem penitens exerceat circa proprium suum peccatum eidem voluntati representatum ab intellectu, illud considerante, quatenus ab ipso met penitente perpetratum est. Quisquam autem sit actus ille, ita declaratur. Sicut in perpetratione peccati, Penitens ita affectus fuit, ut primum tentaretur hoc est, moueretur ad peccatum à Dæmone, vel à mundo, vel à carne, motu quodam indeliberato, quem primo primum vocant: Deinde, ut ad illud mentem aduertens, haberet quoddam illius desiderium, seu amorem quo placuit voluntati: præterea gaudium in eadem voluntate: ac demum voluptatem in appetitu sentitio. Sic contritio modo affectus eidem Penitens in repudiatione peccati; primum à Deo mouetur motu præueniente vel liberi arbitrij, ad modum illius qui primo primum dicitur.

cur quem indicant verba Psalm. 84. Conuertere nos Deus salutaris noster.] & Ierem. 31. Conuertere me, & conuertar.] & in fine Threnorum, Conuertere nos ad te, & conuertemur.] Deinde verò, ad peccatum a se perpetratum aduertens, sibi displicet peccasse, oditque peccatum: quæ displicentia seu odium, dicitur detestatio, horror, abominatio, & execratio peccati: nihilque est aliud, quam motus in voluntate hominis, ex peccati commissi consideratione prorumpentis in hanc actum *Velim non peccasse.* iuxta illud quod sequitur apud Ierem. 6. 3. 1. Postquam conuertisti me egi penitentiam, & postquam ostendisti mihi, percussisti femur meum, confusus sum, & erubui; quoniam sustinui opprobrium adolescentie mee.] Tertio, concipit de eodem peccato dolorem in voluntate, qui dicitur dolor cordis. Considerans enim peccatum, quod ei displicet, quodque odit, non posse non esse factum: & consequenter apprehendens illud tanquam malum quod vitari non potest, oritur tristitia. Postremo ex tristitia voluntatis, mouetur quoque in homine appetitus sentiens, ingeneraturque in eo tristitia, adeo vt homo ipse aliquando prorumpat in gemitus.

Quæ cum ita sint, actus Penitentis in quo essentia contritionis consistit, est dicta detestatio seu odium peccatorum à Penitente ipso commissorum. Virtus enim penitentiae, cuius primus actus est contritio, ad talem detestationem odiumve inclinatur de se.

Neque dolor siue voluntatis, siue appetitus sensitui, ad illam spectat; sed est illius effectus: dolor quidem voluntatis effectus necessarius coniunctus: vt pote qui ex contritione ipsa necessario confurgit in homine viatore; sicut lumen in corpore perspicuo, ex præsentia corporis lucidi. Dolor verò appetitus sensitui, effectus est non necessarius coniunctus; ex eadem tamen frequenter proueniens: & desiderandus in Penitente; non ex debito obligationis, sed decentiarum tantum, & utilitatis: atque is moderatus; *prout notatum est à Nauar. in Enchir. cap. 1. num. 23. & 24.* Quod si in definitione contritionis pro genere dolor ponitur in Concil. Trident. sess. 14. cap. 4. cum dicitur esse animi dolor & detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero; nomen doloris, quod notat Nauar. in præced. num. 16. accipitur casualiter, ad indicandam causam per effectum suum nobis noxiosum, aperteque monstrantem differentiam quæ distinguitur penitentia viatorum, ab illa beatorum: quæ sine dolore meminere peccatorum à se aliquando commissorum, nolentque ea commisisse. Itemque ab illa viatorum, quæ nolent quidem peccasse, sed non considerantes actum, quod ipsi peccarint, non dolent; quia sine actuali consideratione, dolor non est natus sequi penitentiam. Ita ex Soro & Adriano habet Nauar. in eod. c. 1. n. 6.

De detestatione constituyente naturam contritionis.

SECTIO PRIOR.

3. **P**orro, cum detestatio peccati possit esse aut actualis, aut virtualis *qualis est contenta in dilectione Dei, tantum virium vt ex ea nata sit sequi displicentia de peccato quocumque, quod memoria occurreret* debere actuale esse ad constituendam contritionem sufficientem delendis peccatis mortalibus D. Thomas expressit 3. parte question. 87. artic. 1. & deducitur ex Concilio Trident. loco citat. Vbi contritionem non solum cessationem esse à peccato, & vitæ nouæ inchoationem; sed veteris etiam continere odium: confirmat contra hæreticos nostri temporis, per verba illa præceptiua Ezechielis 18. Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuicacati estis; & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.] Hoc enim præceptum, si de peccati odio seu detestatione tantum virtuali intelligeretur, posset similiter de aliis actibus virtutum ad salutem necessarijs, data præcepta intelligi de virtualibus. Vnde quod habetur ad Hebræos 11. Impossibile est sine fide placere Deo; sic posset intelligi, vt sola quædam virtualis fides ad salutem sufficiat. Quod dicere temeritas est manifesta, inquit Soro in 4. dist. 15. quest. 1. artic. 2. column. 6.

4. Quamquam tamen (vt confirmat, communemque sententiam esse ait Nauar. in Enchir. cap. 1. num. 10.) ad remissionem peccatorum, etiam mortalium, iuxta illud Prouerborum

10. *Vniuersa delicta operis charitas: & illud 1. Petri 4. Charitas operis multitudinem peccatorum, sufficere potest virtualis peccatorum detestatio inclusa in actu amoris, quo Deus plus quam omnia alia diligitur; quando defectus temporis, aut incuria inconsideratio peccatorum fuit in causa, quominus horum actualis detestatio adiungeretur eidem actu amoris. Exemplum est, si Tyrannus accedat ad occidendum aliquem nisi fidem neget, aut aliud peccatum perpetret; & is sine memoria suorum præteritorum peccatorum, eleuata mente ad Deum, eligat magis mori propter ipsius amorem, quam peccare. Item si quis accedat ad mulierem occisurus eam, nisi turpiter ei consentire velit; & illa, quemadmodum præcedens; sine memoria suorum præteritorum peccatorum potius eligat mori, quam consentire peccato. Quod si licuerit talibus sumere tempus ad examinandam conscientiam, peccataque sua actu detestanda, & sumere noluerint, nec adhibere diligentiam sufficientem ad reuocanda in memoriam ea, de quibus nondum egissent penitentiam; aut in aliquibus talibus memorie occurrentibus sibi aliquo modo complaceant, nec actu ea detestentur; non presumuntur habuisse veram contritionem inclusam in actu amoris Dei; quandoquidem per talem amorem, non ita ferretur in Deum, nec ita afficeretur animo, vt quidquid occurreret eis, quod à tali motu retardaret, illud detestarentur; ac summe dolerent, illud à se perpetratum esse: de eoque confiterentur habentes copiam Confessarij. Ad quod faciendum tenetur etiam qui subiturus est Martyrium; sicut & tenetur baptizari, dum potest, si nondum est baptizatus; vt utrumque enim similiter est in præcepto.*

Præterea cum singularis contritio, quæ post diligentem peccatorum inquisitionem formatur de iis quæ memorie occurrunt, sit contritio virtualis eorum quorum homo sic oblitus est, vt adhibita morali diligentia, non possit in memoriam ea reuocare: talem quoque virtutalem, quoad ipsa peccata oblita, sufficere, patet: quia si non nisi actuali detestatione talia peccata remitti possent, nusquam possent cum actualis detestatio non sit sine actuali cognitione. Id autem absurdum est; quia ab oculis nos liberari posse, satis indicat illud quod ex Psalm. 18. *precando vsurpamus: Ab oculis meis munda Domine*] Deinde, sicut de contritione habetur Luc. 13. *Nisi Penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis;* Sic etiam habetur de baptismo Ioannis 3. *Nisi quis tenatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.*] Ergo sicut omnium iudicio sufficit Baptismus in voto, cum in re haberi non potest: ita sufficit virtualis detestatio, cum actualis nequit vlatenus haberi.

6. Cæterum eadem de qua agimus detestatio, sicut per metaphoram contritio dicitur, eo quod cor hominis, in hærescendo peccatis effectum rigidum & durum (*de quo Ecclesiastici 3. Cor durum male habebit in nouissimo*) per eam mollescat, eodemque affectu extincto, cedat ad instar lapidis in puluerem resoluti. Ita etiam, vt notatum est à Soro in 4. dist. 17. quest. 2. art. 1. col. 5. dicitur compunctio, & scissio cordis, eo quod per eam cor, seu voluntas intumescens superbiâ, ita afficiatur, vt peccatum à se emittat perinde ac pus ex apostemate puncto & scisso erumpit. Quæ scissio cordis, cum conuersione ad Deum, tanquam eodem spectans, iniungitur locis 2. cum dicitur: *Couertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio, & fletu, & planctu: & scindite corda vestra.*] Appellatur etiam actualis penitentia, deriuato nomine a pena rerum male gestarum, quam actu ipsi intra nos denobis sumimus. Ad quod facit illud quod in cap. Penitentia 2. De penis. definit. 3. habetur ex Diuo August. Penitere est penam tenere, vt semper puniat in se vlciscendo, quod commisit peccando.

De proposito emendationis complemente naturam contritionis.

SECTIO POSTERIOR.

7. **I**am verò ad integritatem contritionis, cum detestatione peccatorum pertinere propositum emendationis, seu propositum non peccandi de cætero, satis ostenditur per illud, quod Concil. Florent. in instruct. Armenorum statuit ad contritionem pertinere, vt doleat quis de peccato commisso, cum

pro-

CAPVT II.

De necessitate contritionis exercende.

SVM MARI VM.

proposito non peccandi de cetero. Et quod Concilium Trident. sess. 14. cap. 4. contritionem definiat dolorem & detestationem de peccato, cum proposito non peccandi de cetero. Sed dubitatio est, An contritionis exercitium ad Sacramentum Penitentiae necessarium, requirat tale propositum actuale, id est, quo Penitens actu proponat ambulare in nouitate vitae; seu, quod idem est, vitam de cetero institueret ex praescripto diuinorum mandatorum: An vero sufficiat esse virtuale, seu in clusum in aliquo alio actu, tanquam in sua causa, vt censetur esse in ante memorata detestatione peccatorum: ex ea enim, cum efficax perfectaue fuerit, natum est sequi propositum non perpetrandi denuo similia.

8.

Atque in vtramque partem diuersos auctores referunt Bellarminus, & Suarez: ille in *tom. 2. lib. 2. de penitent. cap. 6.* & hic *tom. 4. disp. 4. sect. 3. tercia.* Quamuis autem pars negans non sit omnino relictienda, cum & auctores & rationes satis probabiles habeat, fauereque humanae infirmitati: affirmans tamen videtur sequenda in praxi, & Penitentiam consulenda; nepe exercitium praedictum requirere propositum actuale non peccandi de cetero. Ratio est: tum quia, & securius est, & magis receptum: quod maxime attendendum est in re maxime momenti, qualis est contritio necessaria necessitate medij, vt in *seq. cap. docebitur*, ad exeundum a miserissimo statu peccatorum quia magis est sacrae Scripturae, & sacris Concilij consentanea.

9.

Nam in contritione seu conuersione ad Dominum; pariter coniungunt detestationem perpetratorum peccatorum, & propositum nouae vitae; seu obseruationis diuinorum mandatorum: vt cum *Exzech. 18.* dicitur: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est (quod detestationem) & custodierit omnia: praecipua mea, & fecerit iudicium, & iustitiam; (quod nouae vitae propositum indicat) vita viuet & non morietur. Iterum in *eodem cap.* Proicite a vobis omnes praenauigationes vestras, in quibus praenauicati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum. Et ad *Ephes. 4.* Deponite vos veterem hominem, qui corumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem. Praeterea ex Concil. Flor. in *instru. Armenorum*, & ex Conc. Trident. *sess. 14. cap. 4.* prout iam attigimus, Contritio definitur animi dolor ac detestatio de peccato, cum proposito non peccandi de cetero. Quae posteriora verba, si de proposito virtuali intelligerentur, frustra superflueque adderentur; quandoquidem hoc ipso quod contritio dicitur detestatio de peccato commisso, satis intelligitur esse cum proposito virtuali non peccandi de cetero: si cognoscatur quid significetur nomine istiusmodi propositi.

Deinde sicut actualis detestatio peccati, virtualiter includit propositum non peccandi: sic etiam vice versa actuale propositum non peccandi, virtualiter includit detestationem peccati, & nihilominus ad contritionem, praeter dictum propositum, requiritur actualis detestatio, vt in *ait. c. 4.* declarat Concil. Trid. his verbis, Declarat igitur sancta Synodus, contritionem non solum cessationem a peccatis, & nouae vitae propositum; sed etiam veteris odium continere. Cur igitur non dicemus pari ratione praeter actualem detestationem requiri actuale propositum?

10.

Et certe videmus in humanis vsuuenire, vt domini a seruis, parentes a filiis, quibus post offensionem reconciliantur, exigant non tantum detestationem & dolorem de peccato perpetrato; sed etiam, imo & praecipue, propositum expressum melloris vitae: idemque in reconciliatione peccatoris cum Deo vsuuenire debere, natura ipsa suggerit. Addi potest in confirmationem, quod Concil. Trid. *sess. 6. cap. 6.* in dispositione peccatoris ad iustificationem, ponat istiusmodi propositum, tanquam distinctum ab amore Dei, & ab odio seu detestatione peccati. Item quod nihil magis vsitatum sit in debita administratione huius Sacramenti, quam exigere a fidelibus propositum cauendi de cetero peccata; & qui illud non habere cognoscuntur, non absoluantur tanquam non contriti. Quae in contrarium obici possent recte soluantur a Bellarmino in *sequent. cap.* quem qui vult consulat; in illis enim haerere scholastici potius, quam praesentis instituti est.

- 11 Contritio non est absolute necessaria homini ad aeternam salutem consequendam.
- 12 Necessaria autem est, supposito quod ille actu peccauerit mortaliter.
- 13 Idque necessitate tum medij.
- 14 Tum praecipui.
- 15 Quod obligat sub peccato mortali.
- 16 Nunquam debet peccatum nostrum nobis placere, displicere autem actu illud, de quo iam nos fuisse contritos merito existimamus, necessarium non est.
- 17 Nec de oblitis, nec de obiter aut speculatiue tantum occurrentibus memoria, tenemur contritionem expressam habere.
- 18 Salutare quidem consilium est, non tamen praecipuum, de peccato commisso conteri, statim ac venis in mentem, etiam si plene & praecise veniat.
- 19 Id confirmatur duabus praecipue rationibus.
- 20 Notanda ad solutionem rationum quae in contrarium proponuntur.
- 21 Non est de se peccatum saltem mortale, differre contritionem, cum necessitas non vrget.
- 22 Non est specialis obligatio de peccatis conterendi in die festo.
- 23 Speciale praecipuum conterendi, per se obligat tantum pro mortis articulo.
- 24 Per aliud vero, quando ne contingat in peccato mortali suscipere vel administrare aliquod Sacramentum, aut grauis necessitas publica, aut votum, vel iuramentum vrget aliquem conteri.
- 25 Quomodo contritio cadat sub praecipuum, cum sit supernaturale Dei donum.

Operinet haec explicatio vt intelligatur sitne, & quomodo sit contritio ad aeternam salutem consequendam necessaria. Atque non esse necessariam absolute; a ita nempe vt nemo hominum absque ea salutem consequi possit, D. Thomae in *3. p. 2. q. 84. art. 5.* recte confirmat ex illis verbis *2. Paralip. cap. vi.* Tu Dominus Deus iustorum non posuisti penitentiam iustis Abraham, Isaac, & Iacob, ijs qui tibi non peccauerunt. Adde & illud *Luc. 5.* Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non vni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam.]

Esse vero necessariam facta suppositione, quod quis contaminatus sit mortali peccato (quod excludere ab aeterna salute, sicut & a diuina gratia, certum est de fide) constat ex eo, quod Deus, qui Angelis peccantibus non peperit, *2. Petri 2.* promittat quidem misericorditer hominibus peccatoribus veniam & salutem: sed non nisi penitentibus, vt patet per illud *Psalm. 50.* Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. & illud *Isaie 56.* Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, contritum corde, & tementem sermones meos. Et illud *Exzech. 18.* Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita viuet, & non morietur: & infra: Conuertimini & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruina iniquitas. Itemque illud citatum *ex e. 5. D. Lucae:* Non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Accedit quod D. Petrus *Act. 3.* ait: Penitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra. Neque licet aliter sentire propter Concilij Trid. definitionem *sess. 14. c. 1.* cuius verba sunt. Fuit quidem penitentia vniuersis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, vt patet per illud *Psalm. 50.* Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius. Obiter vero monendum occurrit, quamuis inter haec, Reconciliari Deo; Gratiam Dei recuperare, iustificari: Remissionem peccatorum consequi; aliqua distincto Metaphysica cernatur; ea tamen deinceps a nobis indifferenter vsurpanda esse; quia nunquam de facto separantur; sed semper simul dantur.